

ORADEA-MARE (N. VĂRAD)
24 decembrie st. v
5 ianuarie st. n.

Ese în fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 52.

ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Petru Dulfu. ✎

Seșiunea generală din primăvera trecută a Academiei Române a premiat epopeia populară „Isprăvile lui Păcală” de dl Petru Dulfu. Acest eveniment literar ne îndemna să presintăm cetitorilor noștri portretul autorului distins, dimpreună cu schițarea activității sale literare.

Petru Dulfu s'a născut la 1856 în comuna Tohat, districtul Sălajului în Ungaria. Studiile primare și 6 clase gimnaziale le-a făcut în orașul Baia-mare. Până prin classa a patra gimnazială nu avusese încă ocaziune de a ceti cărți românești. Ajuns în această classă și făcându-se membru al societății de lectură, înființată de elevii români ai gimnasiului de acolo, i s'a deschis biblioteca acestei societăți, care cuprindea vreo sută și ceva de volume românești. Scrierile de cuprins literar ale acestei biblioteci le-a cetit în scurtă vreme cu multă sete. Erau între altele aici, foia „Familia” pe mai mulți ani, câteva volume de romane și poezii, între cari și ale lui Vasile Alecsandri, „Doine și lacrimiore”. Aceste din urmă mai ales i-au produs o impresie neștersă. Cam de pe atunci datéză și primele sale încercări poetice, dintre cari unele s'au publicat în „Familia” (1873.)

Pentru terminarea claselor a 7-a și a 8-a de liceu s'a dus în 1874 la Cluș. Tot acolo ș-a făcut și studiile universitare, obținând la 1881 titlul de doctor în filosofie. În timpul cât a stat la Cluș, a publicat diverse poezii prin foile române literare din Ungaria și Transilvania și anume în „Familia”, „Șeșetorea”, „Amicul Familiei”, „Cărțile săténului Român”. Tot ca student în Cluș a tradus din

grecește în versuri românești dramele lui Euripide: „Ifigenia în Aulida” și „Ifigenia în Taurida” cari s'au publicat mai întâiu în „Amicul Familiei” de unde s'au retipărit apoi și în broșuri separate, prima în Cluș la 1879, iar cea de a doua în Gherla la 1880. Astăzi aceste lucrări nu se mai găsec de vânzare. Are de gând înse a le revisui și a le publică în curând pe arëndoue într'o nouă ediție.

Tot în Cluș pe la 1881 a publicat în limba maghiară, într'o broșură cam de 125 pagini, un studiu asupra activității literare a lui Vasile Alecsandri („Alecsandri Vazul mőködése a román irodalom terén”) cu mai multe bucăți de ale poetului român traduse de densus în ungurește.

În acelaș an dl dr. Gr. Silași, pe atunci profesor de limba și literatura română la universitatea din Cluș, care publicase asupra încercărilor poetice de pân' atunci ale tinerului Dulfu, o apriciare foarte favorabilă, în „Gazeta Transilvaniei”, a trimis câteva din acle încercări și lui V. Alecsandri, cerându-i opinia asupra lor. În respunsul seu cătră dl Silași, trimis din Mirceșci, Alecsandri s'a exprimat, între altele, precum urméză: „Sunt de acord cu Dvostre în ce privește talentul poetic al tinerului P. Dulfu. Diua bună se cunoșce de dimineță, dice românul. Talentul există și e merit a se desvoltă cu timpul pentru a da naștere la opere de valoare cari vor îmbogăți literatura română”

După terminarea studiilor, negăsind aplicațiune în patria sa natală, a trecut în România, unde fu numit de cătră dl V. A. Urechia, pe atunci ministru al instruc.

P. DULFU.

țiunii publice, mai întâiu profesor de pedagogie la școala normală (preparandială) Carol I din București, apoi profesor tot de pedagogie și director al școlii normale din Turnu-Severin. În anul următor (1882) inse, după desființarea acestei din urmă școli, s'a întors la București, unde fu numit profesor la Asilul Elena Dómna, mai întâiu de limba română, apoi (la 1887) de filosofie și pedagogie, post pe care îl ocupă și astăzi, având deja numirea definitivă.

În 1891 a fost decorat cu ordinul „Coróna României“ gradul de cavalier.

După trecerea sa în România, pe lângă poesii publicate prin diferite foi și reviste, (între cari și o comedie într'un act și în versuri „Cértă pentru nimica“, publicată în „Familia“ din 1889,) a lucrat și pe terenul literaturii didactice, publicând în „Educatorul“, în „Lumina pentru toți“ și în „Revista Pedagogică“ din București diverse articole și studii de cuprins pedagogic și didactic. Afară de acestea, în 1889 a dat la lumină și un manual de „Etică séu morala filosofică“ pentru școlile secundare de ambele sexe, care, aprobat de ministerul instrucțiunii publice al României, a apărut până acuma în doue edițiuni și la 1890 un alt manual: „Noțiuni de estetică“ pentru esternatele secundare de fete.

Tot în anul 1890 a început să se ocupe cu studiul basmelor populare române relative la interesantul personaj mitologic ce trăește în graiul poporului nostru sub numele de „Păcală“, și îmbrăcând chiar câteva din aceste basme într'o formă poetică, le-a publicat în „Revista Nouă“ a dlui B. P. Hașdău, sub titlul „De-ale lui Păcală“. Incuragiat apoi de dl Hașdău, precum și de alte persoane cu vață în ale literaturii, a urmat cu lucrarea acesta mai departe: a adunat din poveștile hazlii relative la Păcală, pe toate acelea cari i s'au părut mai frumoșe și mai potrivite cu firea acestui personaj mitologic și îmbrăcându-le în haina poesiei și punându-le în legătură firască unele cu altele, a alcătuit din ele o operă unitară, o „epopee populară“ românească. Lucrarea întrégă, complectată și cu numeroșe ilustrațiuni (în total vr'o 55) executate de talentații desemnatori din București Jiquid și Hlavsa, a fost gata și a publicat toate la un loc abia prin septembrie 1894, sub titlul de „Isprăvile lui Păcală“ epopee populară în 24 de cânturi (într'un volum 8° de 256 pagini.)

Academia română în sesiunea generală din primăvera anului 1895 a premiat acesta operă cu premiul Eliade-Radulescu de 5000 lei. Ea a fost bine primită și aprețiată și de publicul cetitor, căci în timp de câteva luni, din septembrie până 'n iunie s'au vëndut toate exemplarele tipărite pe hârtie velină în număr de 1500 și cu începere din iunie a pus în vânzare o ediție populară pe hârtie obișnuită. Reproducem mai la vale un cântec din acesta lucrare, precum și raportul dlui A. Naum presintat Academiei Române în sesiunea generală trecută.

Celelalte lucrări ale sale, publicate prin diferite foi și reviste literare, n'au apărut până acuma adunate la un loc: dar va publica o culegere din ele într'un volum.

În timpul de față, e profesor de pedagogie la școala normală de învățătoare din Asilul Elena Dómna și la școala normală a „Societății pentru învățatura poporului român“ și director al școlii primare de aplicație din Asilul Elena Dómna.

E căsătorit din 1886. Are doi băeți și o fetiță.

Soția sa, de naștere din București, este de asemenea directore a unei școli primare. În căsnicie duc o viață din cele mai fericite.

L u m e a.

O! lume, lume,
Cum ț-aș pune nume!

Cântec vechiu.

*Din chaos plămădită, ș-acum ești chaos, lume,
În care reu și bine, frumos — urît și glume
Cu fapte serioșe se mestecă și fac
O 'nvălmășelă.*

*Omul odată par că-i drac,
De altă-dată-i ânger; căci dânsul, ce gândeșce
Că-i domnul creațiunii și lumea stăpâneșce,
Nu e decât uneltă, domnit de pasiuni.
Stăpânu-i egoismul cu multe slăbiciuni,
Ca dragostea și ura și dorul de mărire . . .*

*Istoria ne spune, că fapte ce-au să 'nspire
De-apururea poezii, prea multe s'au născut
Din pricini de nimica; că boldul lor cu scut
Atât de sfânt și nobil, n'avea de loc morală;
Că un capriț nimeric, un gând orbit de fală,
O poftă ticăloșă, un ximbet de femei,
Au invrăjbit popore ș-au innălțat pigmei
Cari n'au avut în suflet decât o vanitate
De-a strălucit prin vécuri cu nume minunate;
Că pixma, resbunarea, chiar rêvna pentru bani
Au scos în lume ômeni cari ađi ne par titani,
Ca stâncile ce 'n nouri se 'mpun cu dragi misterii,
Dar când le veđi de-aprópe, îți vine să te spri,
Căci dai de gropi și smădă și 'n loc de flori ai spini . . .*

*Priveșce 'n giur de tine, la câți ai să te 'nchini,
Pe cari numai truția, convenții sociale
Ori prósta lingušire i-au innălțat în cale
Drept idoli pentru lume, cari inse ei de ei
N'au nici o vrednicie, ba mulți sânt chiar mișei,
Netrebnici și fățarnici; în cap o golătate,
Iar sufletul lor negru e plin de mari pécate.
Pe când alți ômeni harnici și vrednici de cinstit,
Retrași din ochii lumii, lucrând neconțenit
Spre binele de obște, se sting în sârăcte,
Puțini îi duc la grópă și nime nu-i mai șcie . . .*

*Nu meritul primeșce cununa de stejar,
De multe ori talentul munceșce însedar;
Mulțimea fără minte p'acela-l incunună
Ce face șgomot mare, ce șcie să se 'mpună
Și strigă prin piață, bătându-se pe pept,
Că nu-i ca el în lume, distins, cuminte, drept!*

*Auđi p'acel cucernic, cum din amvon ne 'nvătă
Morală creștinășcă, — dar ênsuș el în viață
Se 'mbuibă 'n desfrânare și-i lacom de plăceri,
Iar pentru rang și titluri își face câte-i ceri.
În loc de-a fi păstorul ce turma ș-o păzeșce,
Din ea-și ciopleșce scară să-l urce mișeleșce;
Din biblie-și croeșce așiș de tãrgoveț
Și vinde patrafirul cui dă mai mare preț.*

*Iar altul se resfață ca un luptaciu de frunte,
Ce pentru nēm și țeră se face luntre-punte;*

*De faptele-i mărețe p'ori cine poți s'ascuți,
Căci densus ingrișește să-l vedă cât de mulți.
De vré ceva să facă, vesteșce prin diare...
Ispravă nu-i ca 'n palmă. Ce-i pasă? Lumea mare
Vorbeșce iar de densus, de dragostea-i de neam...
Și nimenea nu vede că totul e reclam!...*

*Acela colo crede că-i un orator mare
Și cercă pretotindenii prilegiu de cuvântare;
Dar nici nu-i scapă unul, că-l veți în ori ce loc
Apostol al dreptății, vorbind cu mare foc,
Ași într'o adunare și mâni la 'ngropăciune,
De n'ai proces, îți face, ori vrei ori ba, se 'mpune,
Căci marele apostol nu caută alt ceva,
Decât să-și facă nume, să-și urce vaxa sa.*

*Uitați-ve dincolo! Un filantrop cu nume
Vestit imparte daruri săracilor ș-anume
Le spune tuturor, că face bucuros,
N'asteptă mulțumită, dă numai din prisos.
Dar altă di grăbeșce să vedă prin diare
De scriu ceva de densus, de inima lui mare;
Și decă nu găseșce, se vaietă l'ai sei,
Că lumea e stricată și ómenii sânt rei.*

*Iar cela ce se 'mpune, strigând cât îl ia gura,
Par c'a mâncat cu linguri în școli învățatura,
In mâna lui condeiul — măciucă de cires,
Izbind fără cruțare în cel ce face greș.
Vêrit la tôte 'n frunte, pe unde-ți faci parale,
Poporul, tot poporul, e 'n gândurile sale;
Poporul inse scade, iar el s'a 'mbogățit...
Scăpat de pușcărie, se crede om cinstit.*

*Și toți aceștia 'n lume se bucură de stimă
Și drept modele nalte sânt puși în fața primă;
Poeți le fac elogi, iar domni le dau cruci, rang,
Pe când ar fi mai vrednici de temniță și ștreang.*

*Pe dos se 'ntemplă multe, căci lumea-i un tîrg mare
In care totul este o marfă de vîndare;
Talent, iubire, nume și tot — au prețul lor,
Un om stă cu parale, iar altu-i vîndător.
Și nu tot marfa bună se cumpără mai bine,
De multe ori cea prîstă o face de rușine;
Că 'n tîrg acela vînde cu preț și cu noroc,
Ce face galăgie, măcar că-i dobitoc!...*

*Un chaos pretotindenii: prin minte și 'n simțire!
Și nu se mai iveșce putere să-l resfire:
Un sóre nou pe ceruri, să dea lumină 'n el
Ș-un fulger să trăznescă ce-i reu și ce-i mișel!*

IOSIF VULCAN.

Cugetări.

Una din lucrările cele mai grele ale vieții este de a mîngăia.

*

Ca să guști bine din viață, îți trebuie puțină naivitate și puțină nebunie.

*

Nu răsfațați pe copii, căci îi înșelați asupra vieții care nu răsfață pe ómeni.

*

Prosperitatea îți atrage prieteni, nenorocirea îi pune la încercare.

F r i c a .

(Fine.)

Acți își trecu mâna pe fruntea asudată, fiind că în auzul lui răsuna de-odată, ca un ecou, gemetul mortului.

— Ce dracu!... se vede, că sînt nebun...

Dar așa de bine am auzit!...

Și cu gândurile acestea se strecură printre sentinele, până în tabără.

Negreșit că omului acestuia nu-i eră frică, așa cum în general se înțelege frica, ca ideia unui lucru amenințator, care ar apăsă sentimentul de sine. Ești vîntător de urși; ursul sculat în doue picioare, e gróznic; dar ai omorît mai mulți și ai o carabină fórte sigură. E pericol, și decă îl infrunți ai curagiu. Totul e prevédut mai de 'nainte și nimic nou și subit nu vine în conșciință să turbure echilibrul ideilor. — Dar decă, fiind vîntător de urși, întélnești ursu în cale, te oprești ca în totdeauna, îl iei la ochiu tragi!... și nu ia foc carabina... nu este așa, că impresia acesta nouă, cădënd pe conșciința actuală, turbură atât de adânc echilibrul, încât nici una din idei nu se póte ridică la limpediciune preponderantă?... Starea acesta este absolut comună tuturor muritorilor și în acea minută de neclaritate, în care Eul este de-a dreptul amenințat și fără apărare, la toți ómenii li e frică. Întru acesta, așa numita prezență de spirit a unora stă tocmai în puterea extraordinară, ce o capetă una din complecsul turburat al ideilor, care porunceșce, și întreg organismul ascultă.

Căpitanul veduse, mai mult séu mai puțin, totul și de și impresiile directe de la lucruri erau mai puternice decăt impresiile lor intuitive, ajunsese până la harap, fâia nimic extraordinar. Când inse (fie că aușise exact, fie că, printr'o reproducere liberă, i se pă-ruse) harapul gemu, turburarea de mai sus se produse și-i fu frică, frică adevărată.

Și mai departe, pe când se apropiă de lagăr i se părú, că cerul se aprinde. Luna răsăriá dintr'un noian de întunerec, roșie ca cum ar fi fost o bucată de fier scóșă din foc și ținută în cósta orizontului.

— Stăi!... roștiá câte-o caraulă, din când în când.

— Grivița nóstră, raspundea căpitanul pe gânduri.

Astfel ajunse în lagăr, unde nu-l mai așteptá decăt ordonanța sa, Mitrea.

— Pace, Mitreo?...

— Pace, dle căpitan.

— Ce mai hala bala pe la voi? S'a culcat generalul?

— S'a culcat

— Măne să me lași să dorm mai mult — se 'nțelege, decă n'o veni vre-o veste nouă. A mai sosit vre-un transport de provianturi?

— Dară, au sosit niște boi pentru scaun. Tot ar fi cum ar fi, dar nu prea e páne... Și luna asta tot a cobe cată.

— De ce? întrebă căpitanul cu mirare.

— Apoi s'a aprins ca un jeratic... Pe semne s'a mániat Dumneșeu pe noi și ne trimite semn de pierdare.

Și acesta eră o frică, sub o formă mai nesigură, dar eră.

Căpitanul, ca cum ar fi făcut soldatul e chestie personală cu el, schimbă vorba.

— Ai înțeles? mâne să me mai lași...

— Am înțeles, dle căpitan.

Și se culcă cu un fel de mulțumire ascunsă, că eră în siguranță, sub cort... Dar de îndată ce adormi, călătoria acésta începù din nou, de astă-dată fantastică, esagerată, cu frica aprinsă până la nebunie.

Când se sculă a doua zi dimineața, eră palid și stins, ca un jucător de cărți. Generalul C. îl luă din pat.

— Ei, Bogdane, cum ai dormit astă-noapte?

— Bine, domnule general, respuse el cu o liniște prefăcută. M'am culcat cam târziu... Dar altfel am dormit bine... Cum stă dnu colonel cu șampania? adăogă cu veselie, sărind jos din scândura de pat pe care dormia și scoțând din busunarul tunicii nasturele harapului.

— Bravo!... Bravo, Bogdane! Enfoncé l'ami! Il bem, il bem total... strigă el din ușa cortului, gata să plece. Trage-ți cismele iute și vino la popota. Și ești. Dar nu se depărtase bine și se și întorse

— Ia ascultă, mon cher, nu l'ai fi luat de la vre-un soldat de-ai noștri, să me păcălești și pe mine?..

— Îmi pare reu, dle general... Să-mi vedeți calu, că trebuie să fie numai spume. Ș-apoi n'aveți decât să mergeți astăzi să constatați.

— Așa este, foarte bine, ai dreptate. Va să zică l'am lucrat...

Generalul se bucură ca și cum ar fi fost de la început susținătorul căpitanului... Eră un om foarte de trebă acest nobil general; totdeauna de părerea celorlalți, și în cas de controversă de părerea celui mai tare său celui mai mare. Chestie de ierarhie. — De astă-dată inse eră prea dovedit lucru, și, afară de dovedă, sticlele alea, pe care le dișertă colonelul numai în pân-tecele sale, începuseră să-i dea ore-care semănță de idei socialiste. Săriă într'un picior ca pe vremea iun-cheriei, când jucă poloneza cevaș nr. 1, cum zicea el.

— Așă! bravo!... va să zică vii.

Bogdan inse, în loc de a-i răspunde, sta rădemat, de-o mescuță într'un picior, cu ochii țintiți în pământ.

— Dle general, țise el, pe când acela se depărtă.

— Ce-i, Bogdane?

— Aș avé să ve spun ceva, țise acesta cu ore-care sfielă.

— Te rog... Ascult cu plăcere. Ai isprăvit paralele?

— Nu... Da ce să fac cu paralele aici... Altceva... Și nu îndrăsnia să spună.

— Da spune bre, nu fii copil.

— Uite, dle general: știți... când m'am apropiat de harap... negru, scârbos cum eră, (și figura căpitanului luă o expresie de oróre) și am tras de nasture ca să-l taiu, a gemut harapu, dle general, țise el apăsă, vărindu-se în sufletu lui.

Acesta se trase puțin înapoi și se uită serios la Bogdan. După aceea pufni de-odată de ris:

— Frica săraca!...

— Dle general, protestă căpitanul, sunt om în toate mințile, credeți-me pe onoorea mea, că a gemut. Generalul se uită la el cu mirare.

— Afară decât n'oi fi inebunit...

— Ce bre, ești copil? țise generalul, mișcat și el.

— Decă ve spun, că l'am aușit cu urechile mele.

— Ei, cum o să gemă un mort, bre române?

— De... cum, necum, asta-i... a gemut.

— Mare comedie, țise generalul pe gânduri. Imbracă-te și vino; om mai hotărâi acolo ceva.

— Dle general, cred că nu e nevoie să mai știe și alții...

— Bine frate, bine.

Și se duse generalul cam nemulțumit. Incercarea acésta trebuia s'o facă și el, și... or și cât... un harap mort, care geme, nu prea-i lucru curat.

În urma lui, căpitanul, în loc să-și tragă cismele, se aședă din nou pe pat, cu cotele pe genuchi și cu capul în mâni. Generalul, cu indoilele lui, întăria credința ce o avea și el, a nume, că un mort nu pôte să gemă. Dar gemuse... Aușul lui păstră încă acea impresie de șgomot surd și sbârăitor, ce eșia din gura deschisă a harapului. Și atunci se lungi în pat și-și astupă urechile cu amândouă mâinile, ca să nu mai aușă... Dar astfel aușiea și mai bine; ba, mai mult, când remânea ca reprezentațiunea să se facă curat numai în minte, ea venia însoțită de întręga scenă, și acum aușiea și vedea. Un nerv iritat deșteptă un altul, și tortura se măria.

Sări numai decât din pat, își trase cismele și ești. Un început de idee fixă incolția în mîntea lui: se speriașe și din sperietură putea să 'nebușcă.

Se duse la popotă unde găsi atât pe general cât și pe cei doi coloneli, cât și alți militari. Totă lumea aflase acum de prinsóre, dar nimeni nu arată pe față o prea mare veselie de paguba ce trebuia să sufere colonelul A., pentru a nu-l supără pe acesta și pentru a fi la nivelul seriosității generalului, care părea foarte preocupat.

Colonelul, care cu nici un preț nu vrea să se dea invins, ceruse ca numai decât să mergă să controleze tunica harapului, și se și dase poruncă să puie șelele pe cinci cai. În adevăr, după ce luară câte un rachi, încălecară: generalul, cei doi coloneli de la cărți, căpitanul și un soldat. Se coboriră pe albia pârțului celui sec și o luară binișor la deal, imbrăcați câteș cinci în haine de soldați.

Căpitanul Bogdan vedea acum aieva costa dealului, pe care se coborise. Eră o zi noroșă de sfârșit de august, liniștită, pustie, care cădea foarte potrivit pe malurile acelea golașe și sure. Impresiile lui de acum semănau cu ale unui om, care a vęșut arđend noștea o casă și a doua-zi, țiuu, vine să vedă mâna de cenușe ce remâne...

Noștea tóte sunt de foc... țice așă de frumos o gândire. Ce simțise el cu 12 ore mai 'nainte eră copilăresc și totodată teribil. Ceea ce vedea acum eră numai trist.

În sfârșit, după câțva timp, ajunseră la harap. Totă lumea avea aerul serios și de glume nici nu se pomenia. Toți descălicară și după ce se convinseră că malul îi ascundea vederii turcilor, se apropiară de cadavru. Eră tot hid și desgustător, dar generalul, ca un suprem arbitru, luă petecul de postav, se lăsă pe un genunchiu, îl ficsă pe ruptura de la tunica harapului, dar, când să-l apese puțin, de-odată îl vędură ceialalți sculându-se drept în picioare, galben, cu ochii țintă pe figura harapului.

Trecură vre-o câteva secunde, în cari nimeni nu clipi, sorbind cu ochii mișcările de pe față generalului. Acesta, din galben și selbateg ce se făcuse, se imblândi de-odată.

— Bată-te Bogdane, să te bată!... harapu teu e o comedie întręgă... a gemut și cu mine, dar vin de veți cauza: uite o afurisită de muscă bătrână, care

Holandese mergënd iérna la térg.

s'a statornicit in gura lui, și de câte-ori il mișci, ea sboră și sbărnaie... Bate-te de om, mai mare spaima.
— Apoi cătră colonel:

— Ei, te mai indoișci?...

Acesta plecase deja să incalce și câte cinci din nou o luară innapoi, ceva mai vorbăreți...

Căpitanul, ajuns in lagăr și descălicând de pe cal, ca să intre in cort, dișe pentru sine, dar destul de tare ca să-l audă și Milrea:

— Or-cum, tot e bine să nu se laude omu prea mult...

DUILIU ZAMFIRESCU.

Isprăvile lui Păcală.

— Cântul al douăzeci-și-treilea. —

Implinindu-i-se vremea, pentru cât avea tocmelă
Cu boeru să-l slujescă, hai! la drum din nou Păcală!..
Și-a umblat iar — cine știe cât! — răsleț prin cele sate.
De-ale lui isprăvi in cale-i severșind nenumărate...
Dar de la o vreme... ce vreți?... Tot pribeg, pe căi

streine,
S'a cam săturat și densus!.. Și-și dișea adesea 'n sine:
„Ce-o mai fi făcând sătuțul unde-am fost copil odată,
Și căscióra părintescă de atâta timp uitată?...“

.....
Îi venise dor de locul scump tot omului in vîetă...
Deci, mînat de dorul ăsta, într'o bună diminelă
Își luă 'nspre casă drumul, și s'a dus... s'a dus mereu..
Până-ce 'ntr'o di spre séră se vedu in satul seu.
Satul... tot cum il lăsase!.. nici mai mic și nici mai mare.

Câmp și uliți, case, totul ca de mult, nici o schimbare;
Vesele, frumoșe tôte!.. dór căscióra părintescă
Eră tristă și pustie, gata să se prăbușescă...

El intră in curtea plină de scaeți și de urzici,
Și gîndi, ședînd pe prispă: „Bine că me ved aici!..
Am umblat destulă vreme, rătăcind prin larga lume,
Făr' a face altă trebă decăt să me țiu de glume,
De năsdrăvăni in tr'una. Sînt sătul! De ađi 'nainte
Voiu să fiu, de-o vré și Domnul, om ca ómenii cuminte.
O să-mi dreg cocióba asta, și-aședîndu-me in ea,
Am să las in pace lumea și să-mi ved de tréba mea“.

Cam așa-și dișea in gîndu-i, stînd pe prispă tolînit;
Până când stelósa nópte să-l adórmă a venit.
Și ce dulce-i fu odihna după drumu 'ndelungat!..
Iar a doua-đi de-acasă până 'n điuă a plecat,
Și spre séră când se 'ntórse de la tîrgul nu știu care,
El veniá c'o vițelușe bálăióră pe cărare.

„Iac'asă!“ ajuns acasă dișe mulțumit in sine.
„Din vițea, cum e, s'o face vacă mare astăđi-máne;
Și ca vacă o să-mi fete alte vițelușe 'n loc,
In tot anul câte una, dec'o fi să am noroc...
Ađi o vacă, máne doue, — mai pe urmă boi, plug, car:
Iată-me-s in scurtă vreme om, ca lumea, gospodar!“

.....
Și in điuă următóre de cu đori, Păcală, tréz:
Își máná la câmp vițéua ca să pască prin izlaz.
Și státu pe lângă dînsa mulțumit, până 'nspre séră,
Când cu ea sătulă tobă s'a întors acasă iară.

Cam așa in tótă điuă — neavînd el altă trebă —
O pășcea prin văi, pe dealuri, ca să creșcă mai degrabă.

Și creșcea vedînd cu ochii hoțomanca de vițea!
La vr'o doi-trei ani de đile nu eră in sat ca ea
Nici o vacă mai frumoșă, mai voinică, mai șglobie...
Cu ce drag la ea Păcală se uitá! cu ce mândrie!..
Dar sătenii, — cum e lumea! vecinic inspre reu por-
nită: —

Îl cam pismuiau de-a rîndul pentru-așá odor de vită...
Și-i scorniră, știți ce vorbă? că de-aceea vaca lui
A crescut, incăt ca dînsa in tot satul alta nu-i,
Fin' că pașce — nu ca alte vaci, dór ierbă la pășune, —
Ci prin lanuri, pe furișul, p'unde-s gránele mai bune
El o lasă 'n dragă voe, fie gráu-al cui o fi!..
Și minciuna cu minciună se grăbiau a-ș intări:
Decă se 'ntemplá prin holde ori-ce neorînduiełá,
Vina o dedeau, pe cine? tot pe vaca lui Păcală!
Ađi așa, máni, poimáni iară... Géba el făcea 'ncercare
De-a se apérá cu vorba: ei se 'ntáritau mai tare...
Pán' odată, ce le-abate?... Văcușóra lui báláe,
Șfătuitu-s'au cu toții, s'o lovescă 'n cap, s'o tae,
Și să 'mpartă in tre dînsii tótă carnea de pe ea;
Iară lui Păcală, bietul, numai pielea să i-o dea:
„Numai pielea!“ (își dișeau ei) „căci atát avea ea dóră,
Ca vițea in satul nostru când venise 'ntéia órá!
Iară carne-așá de multă d'unde-a pus pe óse óre?
Din nutrețul de pe holde sernenate cu sudóre
De noi toți la rînd! Deci noue se cuvine carnea-i tótă!“

Și 'nvoiéla in tre dînsii isprăvită, hai! in glótă,
Toți inspre izlaz. (Păcală nu eră la câmp, plecase
Dór atunci de lângă vacă pe un alt drum cătră casă.)
Și 'narmați sătenii sdravên, cum erau, avînd cuțițe
Mulți din ei in mână, alții furci, topóre ascuțițe:
Prinseră sêrmana vită, o tăiară, o jupuiră,
Apoi carnea-i, s'o mánance, in tre ei o împărțiră;
Iară pielea, caldă incă de-a vieții aburélá,
Peste gard au aruncat-o, drept in curtea lui Păcală...
Când vedu așa Păcală: „Hm!“ își dișe. „Ian priveșce!..
Ei poftim! fii om de trébă. inima-ți precum doreșce;
Lasă 'n pace lumea tótă, veđi-ți dór de trebi, de casă!..
Apoi cum să lași in pace lumea, când ea nu te lasă!..
Mi-au tăiat ei văcușóra?... Bine. bine, nu-i nimic!..
Și dișînd acestea 'n gîndu-i, de jos pielea o ridică,
Și in pari pe gard o 'ntinde, ca să se usuce-o lécă.
Iar a doua đi luând-o la spinare, haida!.. plécă
La un tîrg cu ea s'o vîndă...

Și s'a dus, s'a dus, nu șagă!
Căci eră departe tîrgul; — tot a mers o đi intrégă...
Pán' d'odată il ajunse nópteá 'n cale lâng' un sat.
Unde să mai mérg' acuma? Eră vremea de culcat.
Intunec prin tot satul, ca 'n mormînt... tăcere-adâncă:
Numai la o casă 'n vale se zăriá lumină incă.
El păși 'ntr'acolo vesel și-ajungînd, intră pe loc.
Când in casă — ce să vedă? Lângă vatra cea cu foc
O nevéstă... fără sémên de frumoșă... sta, gâtiá...
— „Bună séra!“ el îi dișe. — „Mulțumim“, răspunse ea.
— „Vre un colț, de mas, acilea — voiu găsi, nevéstă, óre,
Până máni?... Cu pielea asta am plecat din depártare,
Și-i departe tîrgul incă. N'avé grige, eu me 'mpac
Prea ușor; primit in gazdă supérare n'o să-ți fac.
Pot să dorm și jos, in casă ori in tindă, unde-o fi...“
— „Cu plăcere. đeu! (nevésta drăgálașe îi grăi);
Dar sînt singurá, bărbatu-mi nu-i acasă, veđi, mi-e frică;
Nici nu vine astă-sérá!.. și pe urmă... ce-o să dișă,
Pricepînd că 'n lipsă-i nópteá cineva a mas aice?...“
— „De!“ (gândiá Păcală 'n gîndu-i) cam așa e, n'ai ce-i
dișe“.

Și cerînd iertare ese, spre-a plécă, biet, ce să facă?

Dar in curte-ajuns, s'oprește: „Ia să m'odihnesc o lecă Ici afară! Pentru-atâta lucru n'o fi dór nimica...“
Și cu-acestea se aședă — făr' să simtă nevastica —
Jos pe prispă sub ferestă...

Lui îi miroșise 'n casă
Că la foc gătiá femeia par' c'o cină prea alésă, —
Făr' a fi băgat de sémă bine inse. — Deci acum
Se uitá prin gém năuntru, ca să véđă ce-i și cum?
Și intr'adevăr, nevésta pregătiá bucate rare:
Ea cocea 'n cuptor plăcinte, și-un purcel frigea 'n frigare.
„Hm! ciudat de tot! (Păcală se gândi atunci in sine)
Dus de-acasă e bărbatu i, astă-será nici nu vine:
Și ea, colo... ian te uitá!.. Pentru cine óre face
La plăcinte p'astă vreme? Nu-i lucru curat, și pace!
Și de ce-i așa gătiá, cu mărgelă și cu flori,
Ca o fatá când așteptá să-i sosescă pețitori?
Stăi, cá voiu aflá io 'ndată!“

Dar cum sta Păcal' asá
Lângă gém, cu ochii țintá inăuntru, spre-a vedé
Tot ce se petrece 'n casă: de odatá, 'nct și rar
Numai iatá cá s'aude scărțăitul unui car,
Ce veniá pe drum alene... Apoi „ho!“ un glas grăi,
Și din mers in dreptul porții caru 'ndată se opri.
Nevastica — cine este — pasă-mi-te a ghicit,
Căci s'o fiți vėđut din locu-i la minut cum a sărit,
Cum s'a apucat să stringă, sárăcuța, de pripitá
Tóte ceea de pe vatră, de la foc!... Intr'o clipitá
Purcelușul fript, plăcinta, sticlele — vr'o doue — pline
Cu rachiu, cu vin, pierirá!.. tóte erau puse bine,
Pân' să intre 'n curte carul.

Cumcă cel, care-a sosit,
E bărbatul, chiar, Păcalá pricepú numai-decát.
Să-i dea și lui „bună séra“ inainte-i deci s'a dus,
Și de unde-i el anume, ce dorește: tot i-a spus.
Iară gazda ascultându-l: „Fii bine venit!“ i-a đis.
„Pentru ómeni buni locașu-mi totdauna e deschis“.
Apoi, boii desjugându-și, inăuntru mi-l pofti.

„Vai!“ nevésta, când intrară, începú a se bocí.
„Ce-ai pățit să vii, bărbate, chiar acum?“

— „De! ciasul reu!

Mi s'a fărímat o rótá, când suiam la deal din greu,
Și fui nevoit din cale să me 'ntorc acasă 'ndată.
Am să plec mâni iar. In gazdá îți aduc ș-un óspe, iatá!
Să ne dai la mesá, spune-mi, ai ceva tu de mâncare?“
— „Da de unde, Dómnne!?! tocmai eram gata de culcare;
Nu șcieam cá vii, pécate!.. Ce vrei să ve dau? Dór
cépá

Și nițică mămăligă, altá n'am! și uite, apá
In ulcior colea... De unde să ghicesc cá vii acum?
Eu credeam cá tocmai mâne te-i întórcé de la drum“.
— „Bine!.. vom mánca și cépá...“ îi respunse el voios.
Tóte-s bune de la Dómnul, când e omul sánětos.
Dă-ne! — numai cât de iute — ce-i gási, ce ai prin
casá!..“

Și cu grab' atunci nevésta începú să pue mesá...

Iar Păcalá? sta pe gânduri... Nu prea îi veniá lui, cépá,
Mămăligă să mánănc și să bea pe urmă apă,
Când c'o clipă mai 'nainte a zărit cuptorul plin
De fripturi și de plăcinte, și îi miroșise-a vin.
Ce-i trăsú prin minte dará?.. Cum el bătu 'n mân' avea,
Iară pielea cea de vacá la picíore-i 'os stetea:
Se 'ncruntá la ea, și-i trase pe furiș o lovitură...
Omul s'a mirat, vėđendu-l, dar nimic n'a đis din gurá
De-ocam datá. Iar Păcalá, nu trecú mult, și: „Na! ține!“
Đise iar, cãrpind cu bătu pielea... „Ce fel? n'ai rușine?“

Omul se uitá la dénsul... El de colo: „Nu taci?.. iară?“
Strigá, și cu bătu-a treia lovitură peli-i cará.

Neputěnd atuncea gazda să se rabde, a grăit:
„Ce ai, bre, cu pielea-aceea, de o bați necontentit?“
— „De! a naibii pociturá! A surđit? séu ce să fie?
Tot îi đic mereu să tacá, și ea nici cá vré să șcie!..“
— „Cum? cá dóră nu vorbește!“ đise omul cu mirare.
— „He-he-hei!“ grăi Păcalá. „Cređi cá-i piele, ca ori-
care?“

Asta-i piele, care șcie tot ce se petrece 'n lume!
Și mereu tot vrea să spuná...

„Vrea să spuná? ce anume?“

— „Ce? me 'ntrebi? De! lucruri, care nu e bine să se șcie...“
— „Mofturi! dec' ai vré, adică n'ai puté să-mi spui și mie?“
La 'nceput Păcal', al naibii, se făcea cá nu voeșce.
Dar, rugat mereu, d'odatá lângă pielea își lipese
O ureche, ca s'asculte, apoi đice: „Vrei să șcii?
Aflá dar! Ea-mi spune-acuma, cá... in pat, la capěței
Se găsește o garafá de rachiu...“

— „Aș! ce spui, frate?

„Flécuri!“ Dar când bagá mâna: „Drace, méi! Avuș
dreptate!

Iacá, đeu, garafa!.. D'unde? cine óre s'o fi pus?“

— „De! (Păcalá đise) pielea despre-acésta nu mi-a spus.
Dar, auđi ce mai imi spune?“

— „Ce?“

— „Să cauți binișor,

Și-un purcel frumos gási-vei, rumenit, colea 'n cuptor...“
Gazdei nu-i veniá să cređă nici acuma; dar când catá:
„Tii! Așá-i!.. Ia uite, nene, ce friptură minunată!
(Și pe mesá-a pus purcelul lângă sticla de rachiu).
Méi! a naibii-i pielea asta! par' cá énsus dracul viu
Ar ședé ascuns in tr'énsa!“

— „Cátá pe cuptor acuma,

Sus, și vei gási plăcinte moi și albe cum e spuma...“
Îi mai đise iar Păcalá. Și cãtând bărbatul iará:
„Uite, đeu!“ — grăi — plăcinte! cópte chiar din astá-
sérá,

Moi și cáldicele incá!.. Chiar așá-i precum ți-a spus
Pielea, bate-o-ar s'o batá!..“

Și Păcalá iar și-a dus

Lângă pielea o ureche, și grăi: „Acuma bagá
Mâna jos sub pat: o sticlá e cu vin acolo 'ntregá...“
Și plecându-se bărbatul, scóse 'ndată la luminá
De sub pat, și-a puș pe mesá vin, colea, o sticlá plină...
Apoi: „Vėđi, nevésta“ — đise — „vėđi ce de bucate bune,
Ca de sub páměnt eșirá?!.. Ce đici tu de astea, spune?“
— „De!“ (nevésta îi respunse) „Multe vede omul, đeu!
Dar minune ca acésta n'am vėđut de când sũnt eu!“..

Nu le mai lipsiá nimica; incărcatá cu de tóte
Mésa lor erá acuma, cât... mai bine nu se póte.
Deci la ciná s'aședáră.

„Ei! așá mai đic și eu!

La o mesá ca acésta tot să ospetezi mereu!...“
Incepú Păcalá. Apoi, — făr' s'aștepte-a fi rugat, —
El luá, mánca din tóte, până când s'a sáurat
Ca un popá. — Dar bărbatul, imbucând se tot gândiá...
Și la urmă, după ciná: „Ian' ascultá: n'ai puté
Să-mi dai mie pielea asta? nu cumva ți-e de vėndare?“
Lui Păcalá îi grăește. Iar Păcalá, cu mirare:
„Vai de mine! Da de unde? cum îți și inchipuiai
Una c'asta? Nu ți-aș vinde-o, nu șciu ce pe ea să-mi dai!“
— „Nici când ți-aș plătí-o bine?“

— „Ha, ha! ce mai socotélá!

Are preț așá un lucru?“

— „Ia să facem invoiellă!“

Disce omul. Iar în gându-i: „Până nu va fi a mea, Nu me las, gândiă, și pace! de mi-ar cere-ori-cât pe ea!“ Și 'ncepă să-i dea pe dânsa lei o mie... două... trei! Căci eră bogat. — Dar... gēba!

— „Nu!“ Păcală îi răspunse.

— „Bine, adă mâna ici:

Îți adaog lângă patru, încă trei mii! Ce mai ȕici?“

— „De“ (Păcală-i spuse-atuncea) șciu și eu ce să mai ȕic... „Altuia — fereșce Dōmne! — n'ō dedeam, pentru nimic! „Dumitale inse... na-ȕi-o!... Nu de bani îmi este mie: Ci ȕi-o dau, mai mult, fiind că... prea te vĕd om d'omenie“.

Auȕind așă bărbatul, scōse, numără voios Lui Păcală bani 'n palmă, și luând apoi de jos Pielea, într'un cuiu o puse. — Cât eră de mulȕumit! Somnul să-i inchiȕă ochii tōtă nōptea n'a venit. „Pot să plec de-acum ori-unde (se gândiă el) ce-mi mai pasă?“

Pielea asta o să-mi spue tōte-celea... și-apoi, lasă! Dĕcă-i mai cālcă, nevĕstă, strāmb vr'odată: socotĕlă Șciu eu cum să-ȕi cer, n'ai grije! las pe mine!“

Iar Păcală?

El luând în mână banii, șĕpte mii de leișori, Se trānti 'ntr'un colȕ al casei, și de sĕră până 'n ȕori Intr'un somn mereu o duse. Iar în ȕiua următōre, (Când s'albiă de ȕiua cerul înspre rĕsărit de sōre) Deșteplāndu-se, rĕmas bun își luă, cum se cuvine, De la omul ce în gazdă mi-l primise-atāt de bine — Și de la a lui soȕie, apoi, hai! cu pas grābit Indĕrĕt — p'aci ȕi-e drumul! — iar spre casă a pornit.

Omul stete ce mai stete, și... la drum și el s'a dus, Unde-avea de mers cu carul, după trebi, la deal în sus. Dar Păcală 'n cāmp afară de odată-i ese 'n cale Și-i grāșce: „Iar ascultă! șcii ce m'am gândit? Parale Prea mi-ai dat în gros pe piele! De la altul, nu ȕic ba, Aș primī ori cât să-mi dee... inse de la dumneata, Om atāt de bun și vrednic, cum puȕini sūnt... nu voesc! O nimica tōtă, uite! ȕece lei dōr îmi opresc, Ca să am de drum, iar restu: ține-l, c'ō să-ȕi prindă bine“.

Omul auȕind acestea: „Cum se pōte? vai de mine!“ Nu-i veniă să iee banii... ba că-i tĕcă, ba că-i pungă... Dar Păcală-i puse 'n mână, apoi — fără vorbă lungă — „S'auȕim de bine, nene!“ o luă la drum 'nainte.

„Mĕi! (romānu-și ȕise 'n gându-i) Om ca āsta nu ȕiu minte Să mai fiu vĕȕut!.. Ia uite-! Nu voeșce bani de loc! Me lāsă cu ei în mână!... Dumneȕeu să-i dea noroc! Tot cu ōmeni d'al-de-āștia s'am a face 'n lume eu!“ Apoi și el mai departe își vĕȕu de drumul seu.

Dar nevĕsta?... Ea acasă singură când a rĕmas, Dōr' cu pielea 'n cuiu lāsātă, spre-ai pāndi ori care pas: Nu șcĕia ce să se facă, biĕta! nu-și gāsiă odihnă: „Cum? De aȕi cu straje 'n casă să trāesc? să nu am tihnă? Uf! când megāndesca asta, par' că nu șciu ȕeu ce-mi vine! Cum să fac să scap?“ pe gānduri stānd așă-și ȕicea în sine.

Și cum sta așă, d'odată ce-i trāsni prin gānd?... În ladă, Intr'un colȕ, avea și dĕnsa bănișori frumoși, grāmādă Puși de-o parte, — despre care cam șoptiă în taină satul, Dar, (precum se 'ntĕmplă-adeșea), nu șcĕia nimic bărbatul. Când i-a strins? și cum? de unde? nu- spusesese lui, fireșce!

Deci din ladă bani ea scōte, apoi, fuga! o tulesce

După urma lui Păcală, să-l ajungă mai ingrabă! Și-ajungĕndu-l, hāt incolo: „Iar ascultă!“ mi-l intrĕbă: „Nu-i vr'un chip cu pielea-acĕea vorbitōre, nu se pōte Să o fac cumva să-și piĕrȕă darul de-a mai spune tōte? Uite! (ȕise, arātāndu-i banii strinși într'o basma, Și lovindu-i ca să sune) „Hai, invĕțā-me ceva, Dĕcă șcii, și... veȕi tu āștia! iai! să fie tōți ai tei! Cāt îți dete și bărbatu-mi... sūnt chiar șĕpte mii de lei!“

Când vĕȕu așă Păcală: „Hm!“ în gāndul lui și-a ȕis, „Alte șĕpte mii! Pe semne că atāta mi-o fi scris... Ca să iau pe piele, 'ntocmai... Fie deci!“ Și banii iute În șerpar vĕrĕndu-i: „Șcii ce?“ îi grāi femeii, „du-te La isvor cu pielea māne, sōrele când e să iĕsă, Și cu apă strecuratā printr'o sită nōuă, dĕsă, S'ō stropeșci de trei ori bine, peste ea făcĕnd trei cruci: Apoi lasă! mai departe nici o grige să nu duci!“

Și cu-aceștea se intōrșe la cāminu-i iar nevĕsta. Fericit ca dĕnsa, cine mai eră în lumea asta? „Am scāpat! (gāndiă în gāndu-i) Mulȕumesc lui Dumneȕeu! Straja o plāțiși de gēba, dragă bărbātelul meu!“

Iar Păcală și el vesel mai departe a plecat, În spre casă, cu șerparul plin de bani, colea, 'nșesat.

P. DULFU

P. Dulfu, *Isprăvile lui Păcală. Epopee populară în 24 de cānturi. Bucureșci 1894.*

— Raport presintat Academiei Romāne. —

Volumul dlui Dulfu se compune din 256 pagine. Epopee populară în 24 de cānturi și în versuri de 16 silabe, cu ilustraȕiuni de Jiquide și Hlavsa. Poemul se dechide prin un scurt prolog, din care cer voe să ve citez cāteva versuri.

Cum e plină de necauri viĕța, dĕcă n'ar fi glume
Și povești hazlii și snōve: ce s'ar face biĕta lume!
Cu povești adōrme pruncul sub ai mamei ochi de pază,
Și spunĕnd povești bĕtrānul spre mormĕnt înaintĕză.
L'al povestii dulce farmec gānduri, grigi se mai alină,
Și trāim o clipă-doue într'o lume mai senină;
Sufletul menit sub sōre indeșert să caute pace,
În povești gāșeșce, numai, viĕța, lumea care-i place..

Păcală, eroul cunoscut este al treilea copil al unui biet țĕran, care la mōrtea lui lasă de moștenire la 3 copii o singură vacă. Cum s'ō impartă? Cĕrtă mare între fraȕi!... *Lucru vechiu*, strigă autorul:

Ceva pārinȕii după mōrte unde lasă.

Rar se 'ntĕmpl' acolo 'n urmă să mai fie pace 'n casă.

Din cĕrtă 'n cĕrtă, fraȕii convin ca fiecare din ei să facă cāte un ocol și când va veni vaca sĕra de la cāmp, în al cārui ocol va intră, aceluia să fle. Doi fac indatā ocōle ingrigite, pli e cu fel de fel de ierburi atrāgĕtōre. Păcală își face numai un frunȕar verde. Vaca vine. se opreșce și mirōșe de departe pe la cele douē ocōle, și apoi se duce drept și incepe a māncă din frunȕarul lui Păcală.

Vaca-i a lui. Dar ce să facă cu dĕnsa? Porneșce s'ō vĕnȕă. Pe drum se culcă sub stejar. Prin somn i

se pare, că stejarul, prin scârțăitul seu, îi propune să-i cumpere vaca. Târgul se face prin somn; el înțelege, că copacul n'are parale în ziua aceea; Păcală consimte să-l aștepte o săptămână. La termen vine, vaca nicăiri. Păcală mai acordă stejarului un termen, copacul nu plătește nici la acesta. Atunci de mânie, taie copacul, dar minune!... în trunchiu găsește o căldare cu bani. El ia din comoră numai prețul vacii, 40 de lei și se întorce la frații sei, cărora le spune cele întemplate.

Frații pornesc, iau comora și o duc în sat, împreună cu o popă și o baniță, cu care vor să împartă comora. Popa îi pânzește, ei văd pe popă, unul din frați îl ucide din întâmplare. Inspăimântat de această crimă, Păcală pune noaptea cadavrul popei în copacul plin de mere frumoase și coapte al unui sătén vestit de sgârțit. Noaptea târziu, săténul priveghind prin grădina, căci se aștepta să fie furat de vecini, zărește pe popă în copac; el crede, că-i fură merele, strigă la dânsul și vedând că popa nici se mișcă, începe a-l improșca cu bolovani. Cadavrul pică jos; omul crede că l'a ucis el. Desperat ia cadavrul și-l așază în carul unui om, care trebuia să pornescă cu noaptea în cap la târg cu o puțină de miere, dar îl așază așa încât, când s'a luminat de ziua, omul mergând pe drum, i s'a părut, că popa-i mănâncă mierea. Strigă la dânsul și vedând că popa nu se mișcă, îl lovește cu un ciomag, popa pică jos, omul se sperie și crede că el l'a ucis: frică și spaimă; îl ascunde în car și ajungând pe marginea unui riu, ia pe popă, îl pune pe o scândură și-i dă drumul pe apă. Niște vânători, cari pândiau rațe în țori de ziua, se găsesc că le impușcă, când de odată zăresc pe popă plutind spre cârdul de rațe. Vânătorii îi fac semn popii să fugă, rațele sboră și ei de ciudă dau în scândura, de pe care popa cade în apă.

Din întâmplare în întâmplare, una ecăt alta mai veselă, Păcală ajunge a fi primit de Dumnezeu în persoană, de la care capătă un fluer magic, cu care realizează o mulțime de scene comice; întră argat la un popă avar, care eră terora servitorilor sei și a omeilor din sat, jupuindu-i fără milă și schingiuindu-i până la sânge. Păcală răsbună toate nedreptățile și sfârșește prin a teroriza pe popă, care ar fi dat nu știu ce, numai să scape de el.

În sfârșit scapă. Păcală o pornesc în altă parte, întelnește o nuntă, în care mirăsa eră dată cu de-asila. Păcală izbutește a-i inlesni fuga și schimbând hainele se substituie în locul ei și în curând la nerăbdarea amoroasă a unui mire bătrân, el substituie un țap bărbos, în locul miresei.

O întâmplare fericită îl face să întâlnească un om, care pôte să se măsore cu dânsul în spirit și veselie; acesta este Tândală. Încântați amândoi, în urma unei încercări neisbutite de a se înșelă unul pe altul, ei se înțeleg, se admiră și iată-i pentru totdeauna frați de cruce!...

De acum înainte acțiunea va fi indoită, amândoi întreprind, unul într-o parte și celalalt într-alta, cele mai vesele nebutii. Naivii, proștii, îngâmfății, femeile necredincioase, ibovnicii, ipocriții cad victimele lor. Dar Providența îi păstrează și lui Păcală o decepțiune. El se însoră și, înaintea unei femei, care-i vine de hac, Păcală capitulează. După un traiu tiranic, Păcală găsește scăpare numai în fugă. El pribegesc și reîncepe viața sa vagabondă de mare justițiar.

După mai multe izbândi, fiind că totul trebuie să aibă un sfârșit în lumea acesta, dorința de a-și vedea satul, în care se născuse, suvenirile copilăriei sale, îl

cuprind, căci Păcală, care a realizat atâtea fapte mărețe și pline de bunătate, nu este o ființă rece și indiferentă. El se întorce la casa părintească și continuă tot înainte, tot cu glumele sale. O impregiurare face, că toți locuitorii din sat se innecă. Iar Păcală?... țice autorul.

Dup' acestea a rămas în sat dór el,
Cu nevestele vądane. Cum și ce s'o fi 'ntemplat
Cu vądanele în urmă, nu pot să știu, n'am aflat...
Cât despre Păcală înse, el — scăpat de-ai sei dușmani —
A trăit voios, de toate în belșug având, mulți ani;
Ba, de n'a murit, trăește chiar și astăzi...

Și cu-acestea, —
O închin spre sănătate! — isprăvitu-mi-am povestea.
A făcut el, nu e vorbă, și pe urmă de-ale lui,
Glume și drăctii — mulțime! Dar de-aș sta eu să ve spuie
Pân' la una, toate, toate, câte el a severșit:
Povestirea-mi nici odată nu ar mai avé — sfârșit.

Iată analiza pe scurt a acestui poem. Fond popular, autorul l'a tractat cu multă simplitate și cu mult natural. Versul corect, limba curată, așa cum se vorbește în adevăr la țară, fără nici o afectațiune. Câte odată, sub o glumă, sub forma veselă a frasei, se ascunde un sentiment de adâncă melancolie. Literatură netendențioasă, plăcută la cetire, poemul acesta este o carte bună în literatura noastră. Deci o recomand apreiției dvóstre spre premiare.

A. NAUM.

Colinde.

Pogorit-a pogorit
Dumneșeu pe-acest pământ,
Ș-al mea Domnu-i Dșeu.
Dumneșeu cu soșul seu,
Soșul seu îi Sâmpetru.
Luară-se, duseră-se,
Tot pildind și socotind,
Cei fătari cu cei năltari,
Și domnii cu iobagii,
La casa bogatului,
Séra bună le dedură:
•Sănătoși colduși ca voi,
După ce colduși dumblați?
— După cină și ne-o dați.
— Davem cină pe bogatu,
Cina noastră nu-i de voi,
Ci-i de niște domni ca noi.
Luară-se, duseră-se,
Tot pildind și socotind,
Cei fătari cu cei maltari,
Și domnii cu iobagii,
La casa mișelului,
Séra bună le dedură:
•Sănătoși óspeți ca voi,
— După ce d'uspeți d'umbლაți?
— După cină și ne-o dați!
D'avem cină pe puținu,
Placă 'n casă ș-o cinăm,
Din de cina s'o gătă,
Din cota ne-om prumutale,
Avem vecini fórte buni,
Și ne-om face pogăcele.
Din ce Sâmpetru rumpea,

Dumneșeu mai mult sporiá.
 Luară-se, duseră-se,
 Tot pildind și socotind,
 La prăgușu iadului,
 Dumneșeu și cuvântá :
 — Ia pucă-te Petre apucá,
 Pe est umăr stâng al meu,
 Și veși Petre ce-i vedé.
 — Nu me ține Dómne mult,
 Că ce vęd îmbătrănesc,
 Vęd casa bogatului,
 Din fundușul iadului,
 Tot arșend și bobotind,
 Pe Dumneșeu pomenind,
 Pintru cina ce n'o dat.

Se luară se duserá,
 Tot pildind și socotind,
 Cei fátari cu cei naltari,
 Și domnii cu iobagii,
 La prăgușu raiului,
 Dumneșeu-și cuvântá :
 — Ia pucă-te Petre apucá,
 Pe est umăr drept al meu,
 Și veși Petre ce-i vedé.
 — Ia ține-mă Dómne mult,
 Că ce vęd intineresc,
 Vęd casa mișelului,
 Din mijlocul raiului,
 Tot și bënd și diluând,
 Pe Dumneșeu lăudând,
 Pentru cina ce ț-o dat.
 Ș-ai fi gazdă sănătósă,
 Cu căți-s cu toți din casă.

II

Luá se ducea,
 Dai Dómne,
 Doi vulturi frumoși,
 Dai Dómne ;
 Dar cât is de frumoși,
 Dai Dómne,
 Dar penele lor,
 Dai Dómne,
 Cele mai marele,
 Dai Dómne,
 Măndre-s daurele,
 Dai Dómne,
 Cele mánunșele,
 Dai Dómne,
 Măndre-s darginșele,
 Dai Dómne,
 Luá, se ducea,
 Dai Dómne,
 Pin cetate verde,
 Dai Dómne,
 Nime nu mai vede,
 Dai Dómne,
 Num' un pui de domn
 Dai Dómne,
 Și am daușit,
 Dai Dómne,
 Că s'o cumetrit,
 Dai Dómne,
 Craiu d'unguresc,
 Dai Dómne,
 Cu cel romănesc,
 Dai Dómne,

Cinste ce-și ducea,
 Dai Dómne,
 D'o cupá de vin,
 Dai Dómne,
 Și un brauș de in,
 Dai Dómne,
 Și te 'ntórce cruce 'n foc,
 Dai Dómne,
 Ș-ai fi gazdă cu noroc.
 Dai Dómne,

III

D'un pom nalt i ramurat,
 Florile dalbe,
 Și de naltu-i până 'n cer,
 Florile dalbe,
 Și de mari impregiur lume,
 Florile dalbe,
 Frunđă mare umbrá rece,
 Florile dalbe,
 La trupina pomului,
 Florile dalbe,
 Este o mėsá de mătásă,
 Florile dalbe,
 Impregiur mese și scaune,
 Florile dalbe,
 Da pe scaun' cine șede,
 Florile dalbe,
 Șed doi sfinși de cei mai sfinși,
 Florile dalbe,
 Ș-un călugur mai bătrán,
 Florile dalbe,
 Călugáru-și dede-a plánge,
 Florile dalbe,
 Cu lacrámi Dómne de sánge,
 Florile dalbe,
 Și de mari is ca merele,
 Florile dalbe,
 Și de grele-s ca petrile,
 Florile dalbe,
 Călugáru-și cuvântá.
 Florile dalbe :
 Sfinșii mei și dragii mei,
 Florile dalbe,
 Eu voue că voi spune,
 Florile dalbe,
 Că judeșul când va fi,
 Florile dalbe,
 D'atunci sfánto duminecá,
 Florile dalbe,
 Dintr'o ői mare de Paști,
 Florile dalbe,
 Ș-ai fi gazdă sănătósă,
 Florile dalbe,
 Cu căți-s cu toți din casă,
 Florile dalbe.

Din comuna Sabolciu, in Biharia.

AVRAM IGNA.

Bunătatea stofei nu stă in infiorituri, ci in țesătura ei.

*

Sângele teu de multe ori te roșeșce fără să fii vinovat.

CORNELIA EMILIAN.

SALON.

Moș Grăciun.

Serbătorea mult dorită și așteptată, Crăciunul a sosit. Moș Crăciun aduce bucurie în toate casele și împlinește visurile cele mai frumoase. Farmecul lui este feeric, căci aduce raiul pe pământ.

Colindatorii se prezintă în toate satele și uréză fericire stăpânilor casei...

În ajunul d'a intră în anul 32-le al existenței sale „Familia” salută și ea cu bucurie pe cetitorii sei, cu cari a petrecut atâte zile frumoase și neuitate, urându-le serbători vesele și la revedere cu bine în anul viitor!

Patinatul în Holandia.

— La ilustrația de pe pagina 617. —

Patinatul, care la noi este numai un fel de distracțiune ori cel mult un exercițiu corporal: în Holandia este o necesitate a vieții. Jumătatea țării fiind acoperită de apă, acolo vera comunicațiunea se face cu luntre, iarna cu patine. Copiii încă de mici se îndeltnicesc și cu una și cu alta.

Din clipa în care apele îngheață, până la primăveră, patinele par că-s legate de picioarele holandezului. Cu aceste umblă bărbat și femeie și copil. Această întrebuintare neconținută îi face foarte dibaci în patinat.

Ilustrațiunea noastră înfățișează două holandeze, care se duc ierna cu patine la tîrg cu coșul pe cap; cu una emulează și fiica sa, care nu vré să se despartă de mamă-sa.

TEATRU și MUSICĂ.

Regina României pentru Teatrul Național. Societatea bucureșcă nu prea spriginește Teatrul Național de acolo; de aceea sala mai de multe ori rămâne goală. Regina Elisabeta, spre a da un bun exemplu, a decis ca de acuma înainte să asiste odată pe săptămână, marța, la reprezentațiile trupei dramatice. Este foarte de dorit ca exemplul frumos să fie imitat de toate păturile vieții sociale, ca astfel Teatrul Național să pótă lua un avânt și să-și pótă împlini misiunea!

Dna Nelli Cornea într'un concert la București. Luni la 18/30 decembrie s'a ținut în palatul Atheneului din București un concert sub patronajul reginei Elisabeta. La concertul acesta, dat de dna Dochia Avianu, a luat parte și compatrioța noastră dna Nelli Cornea, consórta dlui Ioan Cornea actualminte inginer la căile ferate în Călărași. Dna Nelli Cornea a executat cu mare succes pe pian următoarele piese: Adolf Herten: Hochzeitsmusik: a, Festzug; b, Braut Gesang; c, Reigen; d, Notturmo. — Apoi: „Ilustrațiunea română” rapsodie de Karras.

Reuniunea română de musică din Sibiu a dat mercuri în 1 ianuarie 1896 st. n. cu concursul capelii regimentului de infanterie nr. 31 un concert în

sala de la „Gesellschaft”, cu următorul program: 1, Doue cântece, pentru cor micșt, de Nicolau Popovici. a, Zăpada. b, „Hora Dobrogénă.” 2, „Recitativ și arie”, pentru tenor și orchestră din oratorul „Creațiunea” (die Schöpfung) de I. Haydn. 3, „Requiem”, C. mol pentru cor micșt și orchestră de L. Cherubini.

Concert, teatru și joc la Sibiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiu va arangia luni în ziua de Crăciun un concert, cu teatru și joc în sala de la Gesellschaftshaus. Cu asta ocaziune corul va cânta câteva cvartete, se vor declamă poezii și în sfârșit se va jucă „Rămășagul” proverb cu cântece într'un act de V. Alecsandri; la piesa acésta vor luă parte dșorele Eugenia Grecu, Maria Costea, Elena Pogonea și dnii George Pogonea, Ioan Apolđan.

Serbarea Samuil Vulcan la Beiuș. Societatea de lectură a tinerimei gimnasiale din Beiuș a arangiat și în anul acesta, la 25 decembre, aniversarea morții episcopului Samuil Vulcan, fondatorul acelu gimnasiu, o ședință festivă. S'au declamat și cântat, iar orchestru a executat câteva piese. În sfârșit a luat cuvântul directorul Ioan Butean și a ținut un discurs frumos despre episcopul Samuil Vulcan.

Concert și joc în Chinez. Corul vocal român gr. or. din comuna Chinez în Banat va arangia a doua zi de Crăciun concert urmat de dans. În concert va cânta corul, sub conducerea dirigintului Traian Brătescu. În paușă se vor dansă jocurile naționale Călușerul și Bătuta, sub conducerea vătavului Constantin Roșu din Jadani.

Irođii pe scenă. Tinerimea școlară română gr. or. din Reșița, va arangia cu concursul corului vocal român gr. or. din Reșița-montană, sub conducerea învețătorului Iosif Velcean, a doua zi de Crăciun, o producțiune teatrală, executând piesa „Irođii” melodramă în 5 acte, arangiammentul și musica de Iosif Velcean. Corul va mai cânta cvartete și „Cisla” de Porumbescu.

Reprezentație teatrală în Ocna-Sibiului. Elevii cursului prim teologic din seminariul Andreian vor da a doua zi de Crăciun în Ocna-Sibiului o reprezentație teatrală jucând piesa „Medicul fără voie” de Molière; vor mai cânta trei cvartete.

Serată musicală și dans în Brașov. Societatea sodalilor români din Brașov va arangia luni în ziua de Crăciun o serată musicală-teatrală cu dans în otelul Central Nr. 1. Se vor cânta câteva cvartete, apoi se va jucă comedia „Ginerele lui Hagi Petcu” de V. Alecsandri.

Concert în comuna Bazoș. Tinerimea gr. or. română din comuna Bazoș va da a doua zi de Crăciun un concert poporal, cântând mai multe piese, între altele și „Cisla”, de C. Porumbescu. După concert se va jucă o piesă teatrală. În sfârșit dans.

C E N O U ?

Balul român din Arad se va arangia la 5 februarie st. n. în salele otelului „Crucea Albă” în favorul școlarilor români lipsiți de mijlőce. Comitetul arangiator e compus astfel: Romul Nestor president, dr. Lazar Ghebeleș, dr. Ioan Nemet v.-președinți, George Popovici cassar, Ioan Plavosin controlor, George Proca secretar; G. Ardelean, M. Beșan, S. Bocu, dr. A. Brađean, T. Burdan, R. Chicin, A. Demian, G. Dogariu, P. Givulescu, A. Ille, S. Ispravnic, A. Marta, dr. I. T.

Mera, G. Monția, I. Moldovan, Ales. Pap, A. Petruț, N. Popescu, dr. L. Popovici, dr. I. Popovici, I. Raț, dr. N. Robu, A. Roșescu, I. Tămășdan, G. Telescu, A. Vălean.

Părintele Lucaciu la București. Intors de la Roma, părintele Lucaciu a mers la București, unde a sosit joi la 14/26 decembrie la orele 11 din zi. Liga culturală și studenții i-au făcut ovațiuni mari; toate stradele, prin care au intrat, au fost înțesate de lume, casele decorate, iar femeile l'au întimpinat cu buchete de flori. Dilele trecute i s'a oferit și un banchet, la care s'au pronunțat mai multe discursuri.

Baluri românești. In carnevalul viitor românii vor da petreceri cu dans in mai multe locuri decât până acuma. La Oradea-mare va fi balul tinerimei, la Sibiu al Reuniunii femeilor, la Arad al junimei din șapte comitate, la Brașov al reuniunii femeilor, la Beiuș al casinci, la Timișoara și Lipova al damelor române. Vor mai fi la Orăștie, Lugoj, Șomcuta, Zernești, Hațeg și in alte locuri. De pretutindeni vom primi cu plăcere niște informațiuni scurte și grabnice.

Serata junimei române din Oradea-mare, precum aflăm, se va ține la 28 ianuarie. In nr. viitor vom publica programa care se compune din un concert și o reprezentație teatrală, după care va urma dansul. Repetițiile se fac de mai multe săptămâni și se speră că succesul va fi complet, ca an.

Câți români sânt in Basarabia. Diarele rusești anunță că, anul acesta, in Rusia s'au recrutat 270.000 de tineri și că dintre densii 2000 sânt români. Socotind pe o populație de 110 milioane a imperiului, acesta ne-ar da că in Basarabia sânt încă 815 mii de suflete pe cari însuș guvernul rusesc ii recunoșce români. Și decât recunoșce ei atâția, in realitate trebuie să fie mult mai mulți.

Bal la Zernești. Reuniunea femeilor române din Zernești și giur va da a doua zi de Crăciun un bal in folosul fondului seu, in sala edificiului școlar.

Necrolog. Iosif Gitye, măestru-lăcătuș in Oradea-mare, unul din meserieșii de frunte de aici, a încetat din viață la 28 decembrie, in etate de 51 ani.

D'ale casei.

Spălarea flanelei albe. Flanelele albe se spală bine cu apă caldă amestecată cu spirit de amoniac. După ce s'a curățit bine, se clătește de mai multe ori in apa curată.

Pete de unsore seu de uleu se pot scote din catifea, decât se atinge mai de multe ori péta cu un săculeț mic umplut cu nisip fierbinte. La urmă se frecă catifeaua d'alungul firelor.

Vasele de aramă roșie se curăță foarte bine, decât se frecă cu următorea micstură: intr'o farfurie se pune oțet, făină de grâu și sare, aceste se mestecă bine la olaltă și cu o cârpă se frecă bine vasele de aramă. Totă murdăria se ia jos și devin ca noi.

Pepenii și-au căpătat pe nedrept reputația de fructe nesănătose. E adevărat că nu trebuie să se facă abus și la cea mai mică turburare de stomac provenită din acesta cauză — se recomandă un păhărel mic de cognac care, inghițit pune capăt imediat bólei.

UMOR și SATIRĂ.

Dintr'o gazeță de provincie :

„Serata dată de societatea X... a avut un rezultat satisfăcător; petrecerea a fost cordială; abia la urmă s'a încins între câțiva tineri o bătaie la care a participat întreaga societate pentru a restabili liniștea“.

— Cocóne Iorgule, mama cocónei a sosit chiar acum.

— Dar de ce, Nicolae, ții „mama cucónei“ și nu „sócră mea“?

— Me iertați, cucóne, nu am voit să ve spăimânt?.

Domnișóra: Ve rog, d mnule profesor, povestiți-mi ceva din călătoria dvóstre in totă țera, — de pildă, ce vi s'a părut mai interesant?

Profesorul: In totă țera am găsit 22 firme românești fără nici o greșelă.

Unchiul: Ți promisesem că voui plăti pe toți creditorii tei decât vei reuși la examen; totuș ai căduț iar...

Nepotul: Ticăloșii ăștia n'o merită, unchiule.

La un examen intr'o școlă de mode:

— Șciți de ce au revenit la modă pentru femei pălăriile mari și grele?

— Ca să compenseze ușurința capului.

— Vrei să bei ceva?

— Depinde.

— De cine?

— De cel care plătește.

Călindarul săptămânei.

Dumineca înainte de nașc Dlui, Ev. dela Mat., c. 1, gl. 6, a inv. 9

Diua sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele.
Duminecă 24	Mart. Eugenia	5 Simeon	7 58 3 44
Luni 25	(f) Nașc. Dlui	6 (f) Botez Dlui	7 57 3 45
Mărți 26	(f) Sob. Prec.	7 Raimond	7 57 3 47
Mercuri 27	† Ap. și Archid. Stefan	8 Erhard	7 56 3 48
Joi 28	20 mii mart. arși in Nic.	9 Iulian	7 56 3 49
Vineri 29	Pomen. ss. prunci	10 Pavel st.	7 55 3 51
Sâmbătă 30	Mart. Anisia	11 Higiniu	7 54 3 52

Cu numerul acesta se incheie anul 1895. Rugăm pe toți cei ce vor să ne spriginescă și in viitor, să binevoiescă a ne responde abonamentul cât mai curând.

Aceia cari primesc fóia noastră regulat, inse încă nu ne-au trimis costul ei, sânt rugați a-și face datoria. Nu ne indoim că toți cei ce țin la corectitate, vor și face acesta; căci a primí o fóie de-alungul anului și a nu plăti abonamentul, nu cam este lucru cinstit.

Numerul 1 al anului 1896 va ești in 7/19 ianuarie.

Proprietar, redactor respunďător și editór: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.